

Naslovna stran

Molière

SKOPUH

Komedija v petih dejanjih

Woodstar Publisher, 2015

O tej e-knjigi

«Skopuh; Komedija v petih dejanjih (‘L’Avare’)»; Molière; 1668
Prevedel: Niko Kurent

© Molière, Niko Kurent, 1927
© Woodstar Publisher, 2015

BISBN 978-999-2727-04-17 (pdf)
BISBN 978-999-2727-05-17 (mobi)
BISBN 978-999-2727-06-17 (ePub)
BISBN 978-999-2727-07-17 (azw3)

Publicirala v elektronski obliki založba Woodstar Publisher S. A., 2015.

Avtorske pravice in licenca

Vse pravice pridržane.

Nobenega dela te e-knjige ni dovoljeno reproducirati, prenašati ali uporabljati v izvorniku ali v prevodu v kakršni koli obliki in s katero koli tehniko, elektronsko, mehansko, s fotokopiranjem, snemanjem ali s katerim koli sistemom za shranjevanje, obdelavo in prenos podatkov brez pisnega dovoljenja založbe.

Ta e-knjiga je namenjena vaši osebni uporabi. Ni je dovoljeno prodajati naprej ali podariti drugim osebam. Če bi želeli to e-knjigo podeliti z drugo osebo, prosimo kupite dodatni izvod za vsaki osebi, kateri bi jo radi podarili. Če berete to e-knjigo, a je niste kupili ali ni bila kupljena za vašo osebno uporabo, potem bi bilo dobro, da bi si kupili vaš lasten izvod. Zahvaljujemo se vam, ker upoštevate in spoštujete avtorsko delo vseh sodelujočih avtorjev in založbe.

Vsebina

Naslovna stran 2
O tej e-knjigi 3
Avtorske pravice in licenca 3
Vsebina 4

SKOPUH 5

Predgovor 5

Prostor 7

Osebe 7

Osebe 8

Prvo dejanje 8

1. Prizor 8
2. prizor 10
3. prizor 11
4. prizor 13
5. prizor 13
6. prizor 15
7. prizor 16
8. prizor 17
9. prizor 18

Drugo dejanje 18

1. prizor 18
2. prizor 21
3. prizor 21
4. Prizor 22
5. Prizor 22
6. Prizor 23

Tretje dejanje 26

1. prizor 26
2. prizor 26
3. prizor 27
4. prizor 27
5. prizor 27
6. prizor 30
7. prizor 30
8. prizor 31
9. prizor 31
10. prizor 32
11. prizor 32
12. prizor 33
13. prizor 34
14. prizor 34
15. prizor 35

Četrto dejanje 35

1. prizor 35
2. prizor 36
3. prizor 37
4. prizor 38
5. prizor 39
6. prizor 40
7. prizor 40

Peto dejanje 41

1. prizor 41
2. prizor 41
3. prizor 43
4. prizor 45
5. prizor 45
6. prizor 48

SKOPUH

Predgovor

Zbirka "Ljudski oder" prinaša s to XII. številko že drugo Molièrovo klasično veseloigro. "Scapinovim zvijačam" sledi "Skopuh".

Jean Baptiste Poquelin se je rodil 1. 1622 v Parizu. Njegov oče je bil preprogar in kraljevi sluga, ki ga je dal bržčas jezuitom v šolo, pozneje je pa menda Molière študiral pravo in modroslovje.

A kmalu je šel k gledališču in si nadel ime Molière. Toda v Parizu ni imel sreče in obe gledišči, pri katerih je igral, ste propadli in Molière je moral radi dolgov v ječo. Takrat namreč so dolžnike, ki niso plačevali svojih dolgov, zapirali. Od 1. 1648 je bil v gledališki družbi vojvode Eperonskega, ki je hodila iz kraja v kraj. Na teh potovanjih je Molière spoznaval ljudi, njihove šege, običaje in navade, prišel je v stik z najbolj različnimi sloji in spoznal docela tedanjo gnilo družbo. Njihov voditelj Dufresnes je bil gledališki praktik, ki je kljub vsemu hudemu znal svojo igralsko družbo varovati pred najhujšim. Dasi so večkrat prenočevali pod prostim nebom, so vendar kot igralci zavzemali precej odlično mesto.

Molière je bil nekak dramaturg te družbe. Moral je skrbeti za repetoar, njegova naloga je bila, da je iskal primernih iger in da jih je prikrojil in priredil za uprizoritev. Tako se je prvotno lotil italijanskih izvorov (Commedia deli' Arte) in jih po svoje prikrojeval.

Medtem si je Molièrova gledališka družba pridobila precej slovesa in 1. 1658 se je Molière z njo stalno naselil v Parizu. Imel je ogromno okusnih in praktičnih izkušenj, dobro uigrano osebje in nekaj potrebne opreme. V Parizu je 24. oktobra 1658 prvič igral v Louvru, v dvorani des Gardes in sicer je uprizoril "Corneillevega Nicomfeda". Ko je bila ta žaloigra končana, je s kraljevim dovoljenjem igral še glavno vlogo v burki "Zaljubljeni zdravnik", ki je kralju izredno ugajala. S tem si je zaslužil Molière naslov "Gospodova družba", kar je pomenilo veliko odlikovanje.

Odslej je Molière postal samostojen pesnik in njegovo ime je zaslovelo.

"Smešne precijoze", "Sganarele", "Ecole des Maris" in "Ecole des femmes" so sledile hitro druga za drugo. Molièrovo ime je postalo slavno in postal je prvi pesnik svoje dobe.

L. 1662 se je Molière poročil z 17 let mlajšo igralko Madeleine Bejart. Upal je, da si bo zagotovil svojo mlado srečo z dobrohotno in prizanesljivo ljubeznijo, toda v tem se je motil. Bejartova, ki je slovela kot lepotica tudi izven gledišča, je s svojo lahkomiselnostjo in nečimernostjo razdrla Molièrovo zakonsko srečo.

Molièrova veseloigra "École de femmes" je vzbudila mnogo hrupa in dvignila precej prahu, češ, da je nemoralna. Izzvala je celo vrsto parodij in če smemo tako reči, oster literaren boj. Pa kralj Ludovik XIV. je stal na strani Molièrovi in ta je napisal "Tartuffa" in s tem še bolj razdražil svoje nasprotnike in protivnike. Ko je za "Tartuffom", ki biča hinavsko svetohlinstvo, napisal še "Kameneno pojedino", ki obravnava motiv Don Juana je ogorčenje proti Molièru naraslo v vihar. Molière je veljal za brezbožnega brezverca in skoro vsa tedanja družba je bila proti njemu. Samo kralj mu je ostal naklonjen in je 1. 1665 dovolil Molièrovi igralski družbi letne podpore 6080 liver in ji dal časten naslov "comédiens du Roy" — kraljevi igralci. To je Molièra še bolj vzpodbudilo in neustrašeno je pisal naprej.

L. 1666 je napisal svojo najzrelejšo in literarno najzrelejšo in literarno najboljšo komedijo "Misanthrope", ki jo smemo imenovati klasično. Tu Molièrova komika ne išče zunanjih sredstev, ampak vse se razvije iz značajev, ki so risani z nedosežno ostrostjo in doslednostjo.

Njegovi najbolj komični igri "Zdravnik proti volji" je sledil 1668 "Amfitrion" in "Georges Dandin". V Amfitrionu se naslanja Molière na Plauta, v "Dandinu" pa nam ne nudi nič posebnega.

9. septembra 1668 je bila premijera "L' Avare" — Skopuha, o katerem pravi Goethe: "Der Geizige" ist, wo das Laster zwischen Vater und Sohn alle Pietät aufhebt, besonders grofi und im hohen Sinn tragisch".

1672 spiše "Učene ženske" ("Les femmes savantes"), ostro satiro na one ženske, ki zanemarjajo dom in svojce, ker so "učene" in samoljubne in v "Namišljenem bolniku" nam zapoje svojo labodjo pesem; sam težko bolan se norčuje še iz zdravnikov. Kot igralec Argana se mu vlije na odru kri in 17. februarja 1673 umre še napravljen kot igralec.

Seveda je Molière napisal poleg teh del še nebroj baletov in priložnostnih iger za kraljeve svečanosti, ki so jih na dvoru igrali.

Molière je bil neizmerno priden. — Vse svoje življenje je neumorno delal in zapustil za svojo dobo prav izdatno premoženje (40.000 liver). Bil je bolj velike kot majhne postave. Nos je imel debel, usta velika, ustnice močne, polti je bil rjave. Goste črne obrvi so dale njegovemu obrazu komične poteze.

Bil je rojen komik in satirik. Za resno plat teatra ni imel smisla. Bičal je razvade svoje dobe, ker je poznal svoj čas prav dobro in imel izreden dar, da je ločil na vsaki svoji osebi bistveno od nebistvenega. Vse kar je zaslužilo grajo, je ožigosal in bičal. In pri tem je ustvaril tipe nevenljive slave in nesmrtnne umetnine.

Tujih predlog in literarnih vzorov se ni izogibal; kar je kje našel dobrega in porabnega, vse je vzel v svoje igre. Od Plauta preko Commedie dell'Arte, od bajeslovja do deus ex machina — vse mu služi. V tem oziru mu nikakor ne moremo očitati ozkogrudosti in tenkovestnosti. Izbirčen ni bil.

Tem svojim predlogam pa je vlil v žile resnično kri sodobnosti, ki je, dasi danes že 300 let stara, še vedno zmožna življenja, da, še bolj učinkovita, kot marsikatera igra naših dni. In v tem tiči uspeh Molièrovega ustvarjanja: nikdar ne zastara, prava umetnina živi za vse dobe in v vseh razmerah. Ne pozna ne časovne meje in ne historičnega kolorita. Zato sta Shakespeare in Molière še danes aktualna in zmožna v modernem času biti sodobna. Molièrov Skopuh ima svojo domovinsko pravico v Plautovi igri "Auluearia". Posamezni prizori so Plautova duševna lastnina, ki jih je Molière kar naravnost prevzel kot svoje.

Komika je v "Skopuhu" čestokrat burkasta in marsikatera šala in dober dovtip je znan že iz dobe izpred Molièra. Pa zato Molièrovo delo ne izgubi ničesar na svoji svežosti in učinkovitosti. Da dejanje nikakor ni zapleteno, je za igro še boljše. Saj Molière sploh ni poznal takozvanih paralelnih zapletkov dvojnega dejanja nikjer in zato bi ga tudi v Skopuhu zaman iskal.

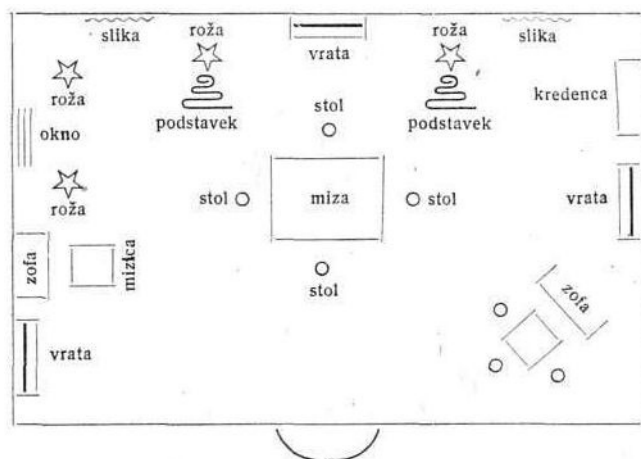
Kleant je sin Skopuha Harpagona in ljubi lepo, a ubogo Mariano, katero misli tudi njegov oče Harpagon poročiti. Pa Skopuh je vse preveč zavervan v denar, ki ga ima na vrtu zakopanega. Ta denar mu ukradejo. Ko mu Kleant obljubi, da poskrbi zato, da dobi ukraden denar nazaj, se odpove Harpagon Mariani v korist sinu. V Harpagonovi hiši živi pa tudi vzgojitelj Valér, ki ljubi Harpagonovo hčer Elizo. Izkaže se, da sta Mariana in Valér brat in sestra. Njihovega očeta Anselma je Harpagon določil svoji hčerki Elizi za moža, dobi jo pa Valér Amselmov sin. Skopuh pa obdrži svoje premoženje.

To preprosto dejanje je pa podano s tako živahno realistikom in toliko zdravim humorjem, da bo igra vzbujala povsod prisrčen in neprisiljen smeh.

Igra se lahko v historičnih rokoko kostumih. Ker pa 95 % odrov teh oblek ne bo premoglo in bi njih nabava bila združena z nerealnimi stroški, se lahko brez vsega uprizori igra tudi v moderni obleki.

Prizorišče igre je v vseh petih dejanjih isto. Ker pisatelj opreme sobe nikjer ne predpisuje, ima režiser prosto roko pri inscenaciji. Zato je dana odrom povsem prosta roka. Čim bogatejše bo soba opremljena, tem bolje bo, vendar se shaja tudi s prav skromnimi destvi. Pridejani scenarij nikakor ni obvezen.

Prostor

Boljša soba, če je mogoče rokoko.

Osebe

1. *Harpagon*: 60 let star. Gladko obrit, naočniki, sivo, dolgolaso baroko. Zarezane ostre poteze. Hodi sključeno. Je neizmerno skop, lakomen, požrešen. Pri denarju se neha njegova dobra volja. Svojo skopost pretirava. Je glavna vloga. Igralec mora nehote komično učinkovati, ne sme pa iskati sam komičnih gest in nians. Bo že vsa situacija prinesla željeni komični učinek. Zakaj Harpagon se ne zaveda svoje komičnosti. Ravno s svojo pretirano resnostjo komično učinkuje.

2. 3. *Elise* in *Mariane* sta slična značaja. Starost med 20—25 leti. Mladi, živi dekleti, prikupljive zunanosti. Dobrodušni, naivni, zgovorni, pošteni in gibčni.

4. *Cléante* je mlad mož, 20 let star, čedne zunanosti. Kavalir, umerjenih gest, kot domač sin včasih malce gospodaželjen in ponosen. Simpatičen, male, črne brke, modno frizuro, elegantno napravljen.

5. *Valére* star krog 30 let. Lep mož, prikupljiv. Bog ne daj, da bi kdo videl v njem hinavca, ker Harpagonu na videz rad služi. To stori samo zato, ker ima s tem starca vsaj malce v svojih sicer v poštenih rokah. Je vseskoz simpatičen, samo malo prebrisan in pretkan. V maski in kretnjah umerjen, v govoru bolj počasen, vnesen, možat in preudaren.

6. *Anselme* je epizoda. Star krog 55 let. Siv, resen, miren in pošten. Ne karikirati!

7. *Frosine* je tip pretkane mešetarke. Vseskoz komična figura, ki ji malo karikature nikakor ne škoduje. Klepetulja, ki ji gre jeziček brez prestanka. Poštenja ne jemlje preveč natančno in je za denar sposobna prav vsega. Stara krog 50 let, staromodno opravljena, kar pa ima modnega na sebi, je smešno. Igrati jo mora gibčna in okretna igralka, prizori, kjer nastopa ona, se morajo hitro igrati, da tempo igranja pomaga njeno brezvestno klepetanje še povečati.

8. *La Flèche* je star 35—40 let, sluga, pretkan, naglih kretnj. Gladko obrit, gladko počesane lase. Sme se igrati malo komično, vendar umerjeno.

9. *Mojster Simon* je star 50 let. Maska karakтерна. Epizoda, pijavka, odrtnik.

10. *Botra Claude* je epizoda, 60 let.

11. *Jacques* je original. Zapit obraz. 50 let. Karakterna maska. Je prav počasen. Stavke govori trgano. Je najbolj komična moška vloga. Treba ga je zasesti z najboljšim komikom, ki bo dosegel neobičajen uspeh brez posebnega truda.

* * *

«Skopuh» je prav lahko uprizorljiv. Ima 10 moških in 4 ženske vloge. Od moških je 5 epizodnih vlog. Tak personal premore vsak oder.

Vse, kar se lahko brez škode, oziroma še v korist igre izpusti, je v oklepajih (). Opombe koncem igre bodo prav dobro služile v boljše razumevanje vsebine.

Kar smo povedali že v predgovoru k Molièrovim «Scapinovim zvijačam», tega tu ne ponavljamo, ampak samo opozarjamo na VIII. zvezek Ljudskega odra.

Osebe

Harpagon (Arpagó(n)), Cléantov in Elisin oče, zaljubljen v Mariano.

Cléante (Kléan-t), Harpagonov sin, ljubimec Marianin.

Elise (Eli-z), Harpagonova hči, ljubica Valèrova.

Valère (Valèr), Anselmov sin, ljubimec Elisin.

Mariane (Marijá-n), Cléantova ljubica, ki jo ljubi Harpagon.

Anselme (Anzél-m), Valèrov in Marianin oče.

Frosine (Frozin), mešetarka.

*Mojster*¹ *Simon* (Simó-(n)), posrednik.

Stric Jacques (Žak), Harpagonov kuhar in kočijaž.

La Flèche (La Fleš), Cléantov sluga².

Botra Claude (Kl16-d), Harpagonova dekla.

Brindavoine (Brendavoan), Harpagonov strežnik

La Merluche (La Merliš), Harpagonov strežnik

Komisar.

Njegov pisar.

Dogaja se v Parizu.

Prvo dejanje

1. Prizor

Valère, Elise.

Valère: Kaj, dražestna Elise, — otožni postajate? Pa ste vendar bili tako dobri in mi prijazno zagotovili svojo zvestobo! Vidim vas, da — ah! — vzdihujete, vprav ko sem jaz tako vesel! Povejte, ali vam je žal, da ste me osrečili, in se mar kesate obljube³, ki vas je do nje pripravila moja silna ljubezen?

Elise: Ah, Valère, nimam kaj obžalovati, karkoli storim za vas, da me k vsemu priglanja presladka sila, in niti moči nimam, da bi želela, naj bi tako ne bilo. A da vam povem

¹ Stric (franc. maitre, pravzaprav »mojster«) naziv, nižji nego »monsieur« (gospod).

² Tedaj sluga ni bil samo služabnik, ampak tudi nekak vzgojitelj, varuh in zaupnik gosposkih sinov. Vsak sin iz boljše hiše je imel svojega slugo.

³ Taka obljuba (engagement), podpisana od obeh strani, je imela pravno veljavo. Razveljavil jo je lahko samo duhovnik.

po pravici: vznemirja me, kako se stvar skonča, in močno se bojim, da vas ljubim morda bolj kot bi vas morala ...

Valère: Ej, česa bi se bali, Elise, zato, ker ste mi dobri?

Elise: Moj Bog, sto stvari hkrati: očetove jeze, očitkov sorodstva, opravljenih jezikov ... A pred vsem drugim, Valère, nestalnosti vašega srca in one križne hladnosti, ki z njo moški navadno vračajo preplamtečim izlivom nedolžne ljubezni.

Valère: Ah, ne delajte mi krivice in ne sodite me po drugih! Sumite o meni karkoli, Elise, le tega ne, da bi kdaj pozabil, kaj sem vam dolžan. Presilno vas ljubim in moja ljubezen do vas bo živa, dokler bom živ jaz.

Elise: Ah, Valère, vsak govori tako ... Vsi moški so si podobni v besedah in samo v dejanjih se razlikujejo.

Valère: Če le dejanja pokažejo, kaj smo, tedaj vsaj počakajte, da po njih presodite moje srce, in ne valite name krivde v krivični bojazni, porojeni iz neznosne črnogledosti! Nikarte me mučiti, prosim vas, s skelečimi ostmi žaljivega sumničenja in potrpite malo, da vas prepričam s tisočerimi in tisočerimi dokazi, kako odkritosrčna je moja ljubezen!

Elise: Ljubi Bog, kako lahko nas pregovore tisti, ki jih ljubimo! Da, Valère, verujem, da me vaše srce ne more prevarati. Prepričana sem, da me resnično ljubite in mi ostanete zvesti, in prav zares o tem ne dvomim. Žalostim se samo, ker se bojim graje, ki me morda zadene...

Valère: A čemu ta bojazen?

Elise: Po nepotrebnem bi se bala, ko bi vas vsi ljudje gledali takega, kakršnega vas gledam jaz. V vas je tisto, ki me opravičuje za vse, kar za vas storim. Izbero svojega srca lahko zagovarjam z vso vašo zaslužnostjo, a podpira me v tem še hvaležnost, kakršno mi do vas narekuje nebo samo. Venomer mi je v misli ona strašna nevarnost, ki sva se ob njej prvič videla, — vaša presenetljiva plemenitost, ki ste z njo tvegali svoje življenje, da ste moje iztrgali razbesnelim valovom, — vaša ljubezniva skrb, ki ste ml jo pokazali, ko ste me potegnili na suho, — in neprestani dokazi plamteče ljubezni, ki je ne čas ne težave niso zamorile in ki vas zadržuje tukaj, da pozabljate starše in domači kraj, prikrivate svoj stan in ste se radi nje odločili, postati oskrbnik v hiši mojega očeta, — da me tako vedno lahko vidite ... Vse to gotovo globoko vpliva name in za mene pač zadostuje, da opravičim obljubo, ki sem vanjo privolila. Morda pa ne zadostuje, da jo opravičim pred drugimi in ne vem, ali čutijo tudi drugi kakor jaz.

Valère: Od vsega, kar ste navedli, bi rad, da upoštevate samo mojo ljubezen! Kar se pa tiče vašega nemira, vam povem, da skrbi vaš oče še preveč za to, da vas pred vsem svetom opraviči. Njegova skrajna skopost in strogost, ki z njo nastopa pred svojima otrokoma, bi lahko opravičili še vse kaj drugega ... Oprostite mi, dražestna Elise, da pred vami tako govorim o njem. Pa saj veste, da v tem oziru ni mogoče reči o njem kaj dobrega. A če se mi končno posreči, da spet najdem svoje starše, nama ne bo pretežavno, da ga pridobiva zase. Nestrpno pričakujem poročil o njih in če jih skoro ne bo, jih pojdem iskat sam.

Elise: Ah, Valère, prosim vas, ne hodite odtod! Mislite samo, kako se prikupite mojemu očetu ...

Valère: Saj vidite, kako se ga lotevam in kake premetene popustljivosti sem se moral poslužiti, da sem prišel k njemu v službo, kako si nadevam krinko istih čustev in misli, kot jih ima on, da mu ugajam, in kako se vsak dan pred njim pretvarjam, da si pridobim njegovo naklonjenost! Čudovito napredujem in izkusil sem: če si hočeš ljudi pridobiti, ga ni boljšega sredstva, ko da kažeš pred njimi njih lastna nagnjenja, pritrjuješ njihovim načelom, poveljuješ njih napake in odobravaš, karkoli store. Le ne boj se, da bi šel z uslužnostjo predaleč! Vodi jih za nos še tako očitno, — največji prekanjena so, če se jim laskaš, najbolj zaslepljeni! Ni je neslanosti in bedarije, da je ne bi prebavili, če jim jo dobro zabeliš s pohvalo ... Odkritosrčnost sicer pri mojem poslu ne pride prav do veljave. A kdor ljudi rabi, se jim mora pač prilagoditi. In če si jih pridobiš edinole tako, pač niso krivi tisti, ki se prilizujejo,

ampak tisti, ki hočejo, da se jim prilizuješ ...

Elise: A zakaj se ne bi potrudili, da pridobite za naju tudi mojega brata, za slučaj da si dekla premisli in izda najino skrivnost?

Valère: Nemogoče je, da bi se oziral na oba. Očetova in sinova narava si tako nasprotujeta, da je hudo, doseči zaupanje obeh. A poskusite vi, da s svoje strani vplivate na brata. Dobra sta si, pa ga morda lahko pritegnete v najin prid. Prihaja. Jaz grem. Porabite to priliko, da govorite z njim. A odkrijte mu o najini zadevi le toliko, kolikor mislite, da je potrebno.

(Valère odhaja).

Elise: Ne vem, ali bom dovolj pogumna, da mu stvar zaupam ...

2. prizor

Cléante, Elise.

Cléante (vstopi). Prav vesel sem, ljuba sestra, da te najdem samo. Koprnim, da spregovorim s teboj in ti odkrijem nekaj tajnega.

Elise: Poslušati te hočem, dragi brat. Kaj mi imaš povedati ?

Cléante: Mnogo, sestra. A vendar je vse povedano v eni besedi: ljubim!

Elise: Ti ljubiš?

Cléante : Da, jaz ljubim. A še preden nadaljujem: — zavedam se, da sem odvisen od očeta in kot sin podvržen njegovi volji; da ne smemo oddajati svojega srca brez dovoljenja njih, ki so nam dali življenje; da jih je Bog postavil za gospodarje naših želja in da nam je izrecno ukazano, da razpolagamo z njimi samo pod njihovim vodstvom; zakaj njih ne slepi nikaka blazna strast in je zato možno, da se mnogo manj motijo nego mi in da moramo bolj verjeti luči njihove modrosti nego zaslepljenosti naše strasti; da nas mladostni zanos tira najčešče v nevarne prepade ... Vse to ti, draga sestra, govorim zato, da se ti ne trudiš in mi istega ne poveš. Zakaj moja ljubezen skratka ne mara poslušati ničesar in prosim te, da mi ne ugovarjaj!

Elise: Ali si se zaročil, brat moj, z njo, ki jo ljubiš?

Cléante: Ne, a odločil sem se. Rotim te pa še enkrat, da mi ne navajaj razlogov, ki bi si radi njih naj premislil!

Elise: Ali se ti zdim tako čudna, dragi brat?

Cléante: Ne, ljuba sestra; a ti ne ljubiš! Ti ne poznaš sladke moči, ki jo ima nežna ljubezen do naših src, in bojim se tvoje razumnosti.

Elise: Ah, dragi brat, ne govoriva o moji razumnosti. Ni ga na svetu, ki bi ga ona vsaj enkrat v življenju ne pustila na cedilu. In da ti odkrijem svoje srce, bi bila v tvojih očeh morda precej manj razumna nego ti.

Cléante: Ah, dal Bog, da i tvoje srce kakor moje — —

Elise: Pogovoriva se najprej o tvoji zadevi, pa mi povej, kdo je ona, ki jo ljubiš.

Cléante: Mladenka je, ki biva šele malo časa v našem okraju in ki je, zdi se, ustvarjena, da vzbudi ljubezen v vsakomer, ki jo vidi. Priroda, ljuba sestra, še ni rodila prikupljivejšega bitja in čutil sem se očaranega v hipu, ko sem jo zagledal. Imenuje se Mariane in živi v skrbstvu dobre matere, ki je skoraj vedno bolna in ki jo dražestna mladenka nedopovedljivo ljubi. Streže ji, jo pomiluje, jo tolaži z nežnostjo, ki bi ti ganila srce. Z neskončno ljubkostjo se loti vsake reči in neizmerna milina obdaja vsako njeno delo; očarujoča sladkost, osvajajoča dobrotljivost, oboževanja vredna skromnost in še ... Ah, ljuba sestra, hotel bi, da si jo videla!

Elise: Dovolj spoznavam, dragi brat, iz tvojih besedi. In da razumem, kakšna je, mi zadostuje, da jo ljubiš ti.

Cléante: Po strani sem izvedel, da nista baš bogati. Kljub skromnemu gospodinjstvu zadošča neznatno imetje le s težavo vsem njunim potrebam. Pomisli, ljuba sestra, kako veselje bi bilo, pomagati nekemu, ki ga ljubiš; obzirno nakloniti kako malo podporo skromnim

potrebam čednostne družine! Uvidevaš pač, kako hudo mi je, da mi radi očetovega skopuštvu ni mogoče, da bi tako veselje užil in podal svoji izvoljenki vsaj majhen dokaz svoje ljubezni ...

Elise: Da, razumen pač, dragi brat, kako te to boli.

Cléante: Ah, sestra moja, bolj me boli, nego si moreš misliti. Zakaj dobiš-li kaj hujšega, nego je ta kruta štedljivost, ki jo morava prenašati, ta neznosna revščina, v kateri gineva? Kaj nama vse bogastvo, če ga dobiva šele takrat, ko bo konec lepih dni, da bi ga uživala, — če se moram zdaj zadolžiti na vseh concih in krajih, ako naj sploh izhajam, — in če sem s tabo vred prisiljen, da iščem venomer pomoči pri trgovcih, ako hočem biti količkaj čedno oblečen? Skratka, hotel sem s tabo govoriti, da mi pomagaš pripraviti očeta na moje namere. In če mi nasprotuje, sem sklenil oditi drugam s svojo ljubo izvoljenko uživati srečo, ki nama jo, kakor upam, nebo podeli. V ta namen poskusim povsod, da si izposodim potrebni denar, in če je tvoj položaj, draga sestra, podoben mojemu in se oče pač protivi najinim željam, ga zapustiva oba in se odreševa samodrštva, ki nas z njim že tako dolgo tlači njegova neznosna skopost.

Elise: Pač res, da morava dan za dnem bolj obžalovati materino smrt in da ...

Cléante: Njegov glas slišim. Odstraniva se, da se do kraja porazgovoriva. Potem pa združiva svoje sile, da se lotiva njegove trdosrčnosti! (Oba odideta pri stranskih vratih.)

3. prizor

Harpagon. La Flèche.

(Harpagon in La Flèche vstopita pri stranskih vratih na nasprotni strani.)

Harpagon: Ven odtod pri tej priči in da mi ne črhneš! Poberi se mi iz hiše, lopov ... lopovski! Za vislice si zrel!

La Flèche (zase): Nisem ga še videl zlobnejšega stvora nego je ta prekleti starec. Jaz mislim, Bog mi greh odpusti, da ima hudiča v sebi.

Harpagon: Še mrmraš med zobmi?

La Flèche: Zakaj me pa podite?

Harpagon: Ti, cigan, me ne boš spraševal, zakaj. Izgini brž, da te ne zadavim!

La Flèche: Kaj sem vam storil?

Harpagon: Storil si mi, da hočem, da izgineš.

La Flèche: Moj gospodar, vaš sin mi je ukazal, naj ga počakam.

Harpagon: Hodi ga čakati na cesti in ne postajaj mi po hiši ko kol, da opazuješ vse, kar se godi in kuješ iz vsega svojo koristi. Ne maram imeti brez prestanka vohuna ob sebi, ki kar oprezuje, kaj delam, ogleduha, katerega preplete oči spremljajo vsako mojo kretnjo, požirajo vse, kar imam, in stikajo po vseh kotih, kje bi se dalo kaj ukrasti.

La Flèche: Kako zlomka hočete, da vas naj kdo ukrade? Ali vam naj kdo kaj izmakne, ko pa vse zaklepate in stojite noč in dan na straži?

Harpagon: Zaklepal bom, kakor se mi bo zdelo in stražil bom po svoji volji. Ti si mi tudi eden izmed ogleduhov, ki so mi kar za petami in mi gledajo na prste! (Tiho zase.) Kar tresem se, da kaj sumi o mojem denarju. (Glasno.) Ti bi bil menda res zmožen, da raztrošiš med ljudmi govorico, da imam jaz denar doma skrit?

La Flèche: Denar imate doma skrit?

Harpagon: Ne, lopov, tega nisem dejal! (Zase.) Počim od jeze! (Glasno.) Vprašam te, ali bi ti bil tako zloben, da bi raztrosil med ljudmi govorico, ko da ga imam?

La Flèche: He, kaj nas briga, ali ga imate ali ga nimate, ko pa mi od tega nič nimamo.

Harpagon: Odgovarjaš mi? Jaz ti pripeljem odgovor okrog ušes! (Dvigne roko, da bi mu dal zaušnico.) Izgini, že odtod!

La Flèche: Dobro, pa grem.

Harpagon: Počakaj. Ali mi nisi česa izmaknil?

La Flèche: Kaj bi vam naj bil izmaknil?

Harpagon: Sem pridi, da vidim. Pokaži roke!

La Flèche: Nate.

(Harpagon: Druge!⁴)

La Flèche: Druge?

Harpagon: Da.

La Flèche: Nate jih!

Harpagon: (pokaže na La Flèchove hlačnice). Ali si spravil kaj tja notri?

La Flèche: Sami pogledjte.

Harpagon: (mu otipava hlačnice): Take široke hlačnice so ko nalašč zato, da spraviš vanje, kar si kje nakradel. Da bi le že hoteli koga radi njih obesiti!⁵

La Flèche: (zase). Aj, tak človek pa zares zasluži, da mu kdo kaj izmakne. Kako bi ga jaz z veseljem okral!

Harpagon: A?

La Flèche: Kaj ?

Harpagon: Kaj govoriš o kraji?

La Flèche: Pravim, da le dobro pretaknite vse, da se prepričate, ali sem vam kaj ukradel ...

Harpagon : Saj tudi bom. (Stika po La Flèchovih žepih).

La Flèche (zase): Vrag vzemi skopost in skopuhe!

Harpagon: Kako? Kaj praviš?

La Flèche: Kaj pravim?

Harpagon: Da. Kaj govoriš o skoposti in skopuhih ?

La Flèche: Pravim, da naj vrag vzame skopost in skopuhe.

Harpagon: O kom govoriš?

La Flèche: O skopuhih.

Harpagon: In kdo so ti skopuhi?

La Flèche: Oderuhi in stiskači.

Harpagon: A koga misliš s tem?

La Flèche: Čemu se pa tako vpikujete?

Harpagon: Vpikujem se, kakor se mi prav zdi.

La Flèche: Ali mislite, da merim s tem na vas?

Harpagon: Mislim, kar mislim; hočem pa, da mi poveš, koga misliš, če tako govoriš.

La Flèche: Mislim ... mislim svojo kučmo.

Harpagon: A jaz te z njo opletam okrog ušes.

La Flèche: Ali vam ni prav, da preklinjam skopuhe?

Harpagon: Že. Ne dovolim ti pa, da blebetaš in se predrzno vedeš. Molči.

La Flèche: Nikogar nisem imenoval.

Harpagon: Odrem te, če še blekncš.

La Flèche: Kogar srbi, naj se popraska.

Harpagon: Ne boš tiho?

La Flèche: Moram pač ...

Harpagon: (srdito): A, a!

La Flèche: (pokaže Harpagonu še en žep v suknjiču): Glejte, tu je še en žep. — Ali ste zadovoljni?

⁴ To mesto je Molière posnel po Plautovi Aulularii. Ko skopuherenaj sluga pokaže še drugi dve roki, je to po Des Grangesu razumeti tako, da si Harpagon misli: Ti imaš druge roke, ki mi z njimi kradeš; roke, ki mi jih zdaj kažeš prazne, niso tvoje prave roke; one druge bi rad videl ...« Stvorjeno po analogiji, — n. pr. drugo lice, drugo govorjenje itd. Ostali kritiki pa menijo, da Harpagon v svoji skoposti zares ni pri pravi pameti.

⁵ Obesiti zato, če bi našli v njegovih — za skrivanje ukradenih reči tako primernih — širokih hlač kaj ukradenega. — Tedaj je bila za tatvino določena smrtna kazen na vešalih.

Harpagon: Daj, vrni mi zlepa!

La Flèche: Kaj?

Harpagon: Kar si mi vzela.

La Flèche: Prav nič vam nisem vzela.

Harpagon: Zares?

La Flèche: Zares.

Harpagon: Zbogom. Hodi k vragu.

La Flèche (odhaja; zase): Lepo priporočilo.

Harpagon: Te bo že pekla vest. — Ta prebiti sluga mi hodi na pot. (Ne morem ga videti, zgage šepave⁶).

4. prizor

Harpagon.

Harpagon (sam): Gotovo ni kar si bodi, čuvati doma veliko vsoto denarja. Srečen oni, ki je vse svoje imetje varno naložil in hrani le toliko, kolikor rabi za sproti. Ni mala reč, iztakniti v vsej hiši varno skrivališče. Zakaj blagajne so sumljive in za nič jim ne zaupam. Menim, da so prava vaba za tatove. Saj se vedno njih lotijo najprej.

5. prizor

Harpagon, Elise, Cléante.

(Elise in Cléante se v pogovoru pokažeta v ozadju).

Harpagon (zase, ne da bi ju opazil): Pa vendar ne vem, ali sem storil pametno, ko sem v vrtu zakopal tistih deset tisoč cekinov, ki so mi jih včeraj vrnil. Deset tisoč cekinov doma je precejšnja vsota ... (Opazi Cléanta in Eliso, hlastno, tiho zase). O Bog, najbrž sem se sam izdal! Strast me je zavedla. Mislim, da sem glasno govoril sam s seboj! ... (Cleantu in Elisi). Kaj je?

Cléante: Nič, dragi oče.

Harpagon: Sta že dolgo tu?

Elise: Pravkar sva vstopila.

Harpagon: Slišala sta

Cléante: Kaj, ljubi oče?

Harpagon: Pojdi no ...

Elise: Kaj ?

Harpagon: Kar sem pravkar govoril.

Cléante: Ne.

Harpagon: Pač, pač.

Elise: Oprostite!

Harpagon: Dobro vem, da sta ujela nekaj besedi. Govoril sem namreč sam s seboj, kako težko je dandanes priti do denarja; pa sem dejal, da je srečen oni, ki ima doma lahko spravljene deset tisoč cekinov.

Cléante: Bala sva se, da vas ne bi motila, pa se vam zato nisva hotela koj približati.

Harpagon: Prav vesel sem, da sem vama stvar pojasnil, da je ne bi narobe razumela in si mislila, da imam jaz deset tisoč cekinov.

Cléante: Ne mešava se v vaše posle.

⁶ Igralec Louis Bejart, ki je pri Molièru igral to vlogo, je bil šepav.

Harpagon: Dal Bog, da bi jih imel, deset tisoč cekinovi!

Cléante: Ne mislim ...

Harpagon: Lep dobitek bi to bil zame!

Elise: To so stvari, ki ...

Harpagon: Baš rabil bi jih!

Cléante: Jaz mislim, da ...

Harpagon: Pomogli bi mi iz zadrege.

Elise: Saj ste ...

Harpagon: Pa ne bi tožil več o slabih časih, kakor tožim zdaj.

Cléante: Moj Bog, oče, pa tudi nimate čemu tožiti. Saj vemo, da ste precej premožni.

Harpagon: Kako, jaz sem precej premožen? Kdor tako govori, laže. Ni je večje laži od te in malopridneži so, ki trosijo take govorce.

Elise: Nikar se ne hudujte!

Harpagon: Od sile je, da sta celo lastna otroka proti meni in da postajata moja sovražnika.

Cléante: Ali je vaš sovražnik, kdor pravi, da ste premožni?

Harpagon: Da, take govorce in pa izdatki, ki jih delata, bodo vzrok, da udro nekoč k meni in me zakoljejo, misleč, da ves tičim v cekinih.

Cléante: Kakšne velike izdatke pa delam?

Harpagon: Kakšne? Ali je še kaj bolj spotakljivega od te tvoje razkošne obleke, ki se v njej kažeš po mestu? Kregal sem včeraj tvojo sestro. A s teboj je še huje. To vpije naravnost v nebo! Da te ocenim od nog do glave, bi dobil vsoto, ki bi dajala lepe obresti. Dvajsetkrat sem ti že povedal, sin moj, da mi tvoje vedenje ni prav nič všeč. Ti bi na vsak način rad igral markija (grofa). In da se lahko tako oblačiš, mi najbrž kradeš ...

Cléante: Ej, kako vam pa naj kradem?

Harpagon: Kaj jaz vem? Odkod sicer dobivaš denarja za take obleke?

Cléante: Jaz, oče? Igram. In ker imam vedno srečo, porabim ves denar, ki ga priigram, za obleko.

Harpagon: To je slabo. Če imaš srečo pri igri, bi moral to izkoristiti in denar, ki ga priigraš, naložiti na spodobne obresti, da ga nekoč spet dobiš. (Rad bi vedel, da o drugem niti ne govorim, čemu so ti vsi ti trakovi, ki si z njimi našemljen od nog do glave? In mar ne zadostuje nekaj zaponk, da se hlače pritrde na telovnik?⁷ Prav treba ti je trositi denar za lasulje, ko pa vendar lahko nosiš svoje lase, ki te ne stanejo nič. Stavim, da so vredne lasulje in trakovi najmanj dvajset pištol). Dvajset pištol stane tvoja obleka, to pa daje na leto osemnajst livres, deset soldov in osem denierjev, čeprav jih naložiš samo na osem in pol od sto.

Cléante: Prav imate.

Harpagon: Zdaj pa o nečem drugem. (Vidi, da si Cléante in Elise dajeta znamenja.) A? (Zase.) Mislim, da si dajeta drug drugemu znake, kako mi izmakneta denarnico. (Glasno.) Kaj naj pomenijo te kretnje?

Elise: Pogajava se, brat in jaz, kateri spregovori prvi. Oba vam imava nekaj povedati.

Harpagon: Tudi jaz imam obema nekaj povedati.

Elise: O zakonu bi rada spregovorila z vami, oče.

Harpagon: Tudi jaz vama hočem govoriti o zakonu.

Elise: Ah, oče!

Harpagon: Čemu ta krik? Ali se bojiš besede ali stvari, hči moja?

⁷ (Kratke) hlače so v tedanjih časih pripenjali na telovnik (pourpoint) z okovanimi vrvicami (aiguillettes). Gizdalini so jih nadomestili z dragocenimi trakovi. Sploh se je bila takrat razpasla moda trakov: pritrjevali so si jih na klobuk, na čevlje, na kolena, na ramena, okrog pasu ... Prav tako so bile zelo v modi lasulje.

Cléante: Zakon naju lahko prestraši oba. Vsaj tak, kot ga morete razumeti vi. Bojiva se, da najini nagnenji ne bosta v skladu z vašo izbiro.

Harpagon: Malo potrпита. Le nič se ne razburjajta. Vem, česa vsak izmed vaju potrebuje. Ne enemu, ne drugemu se ne bo treba pritoževati nad ničemer, karkoli nameravam storiti. Da začnem pri enem koncu. (Cleantu.) Ali si videl, povej mi, mladenko, po imenu Marjano, ki ne stanuje daleč odtod?

Cléante: Da, oče.

Harpagon: (Elisi) In ti?

Elise: Slišala sem o njej.

Harpagon: Kako se ti zdi to dekle, sin moj?

Cléante: Prav dražestna je.

Harpagon: Njeno lice?

Cléante: Prav prikupno in duhovito.

Harpagon: Njena vnanjščina in njeno obnašanje?

Cléante: Brez dvoma prav ljubko.

Harpagon: Ali ne meniš, da je vredno misliti na tako dekle?

Cléante: Da, oče.

Harpagon: Da si je take prilike samo želeti?

Cléante: Zelo.

Harpagon: Da je povsem videti, da bo dobra gospodinja?

Cléante: Brez dvoma.

Harpagon: In da bi bil soprog prav zadovoljen z njo?

Cléante: Gotovo.

Harpagon: Majhna nerodnost je poleg: bojim se namreč, da nima toliko premoženja, kot bi ga smel zahtevati.

Cléante: Ah, ljubi oče, kdo bi gledal na imetje, kadar gre za ženitev s pošteno deklenco?

Harpagon: Prosim, prosim! Saj se da pripomniti, da se imetje lahko nadomesti s čim drugim, če ga ni toliko, kot bi bilo želeti.

Cléante: To se razume.

Harpagon: Prav veseli me torej, da vidim, da si z mano enakih misli. Zakaj njeno pošteno obnašanje in njena milina sta mi premagali srce; pa sem sklenil, da se z njo oženim, če ima količkaj premoženja.

Cléante: A?

Harpagon: Kako?

Cléante: Sklenili ste, pravite ...

Harpagon: Da se oženim z Mariano.

Cléante: Kdo? Vi? Vi?

Harpagon: Da, jaz, jaz, jaz. Kaj naj to pomeni?

Cléante (prepaden): Nenadoma se mi je zvrtilo v glavi. Grem ...

Harpagon: Ne bo hudega. Pojdi brž v kuhinjo pa popij velik kozarec sveže vode.

(Cléante odide.)

6. prizor

Harpagon. Elise.

Harpagon: To so ti naši mehkužni gospodiči! Kokoš ima več moči nego oni ...! Tako sem, hči moja, odločil zase. Kar se tiče tvojega brata, sem mu namenil neko vdovo, ki so mi davi pravili o njej. Tebe pa dam v zakon gospodu Anselmu.

Elise: Gospodu Anselmu —?

Harpagon: Da, zrelemu, preudarnemu in pametnemu možu, ki ima komaj petdeset let in ki pravijo, da je zelo bogat.

Elise (se prikloni): Ne maram se možiti oče, če dovolite.

Harpagon (se tudi prikloni): In jaz, hčerkica moja draga, hočem, da se omožiš, če dovoliš.

Elise (se zopet prikloni): Prosim, oprostite, oče.

Harpagon (se tudi prikloni): Prosim, oprostite, hčerka.

Elise: Gospodu Anselmu sem prav ponižna služabnica ali (se zopet prikloni) z vašim dovoljenjem, vzela ga ne bom.

Harpagon: Prav ponižen sluga sem ti, ali (se tudi prikloni) s tvojim dovoljenjem, vzela ga boš še nocoj.

Elise: Še nocoj ?

Harpagon: Še nocoj.

Elise (se zopet prikloni): Ne bom ga, oče.

Harpagon (tudi): Boš ga, hčerka.

Elise: Ne.

Harpagon: Da.

Elise: Ne, vam pravim.

Harpagon: Da, ti pravim.

Elise: Do tega me ne pripravite.

Harpagon: Do tega te bom pripravil.

Elise: Raje se umorim, ko da vzamem takega moža.

Harpagon: Ne boš se umorila, temveč vzela ga boš. Poglejte si, kaka predrznost! Ali je že kdaj hči govorila tako s svojim očetom?

Elise: Ali je že kdaj oče tako možil svojo hčer?

Harpagon: Možitev je to, ki ji ni kaj oporekati. Stavim, da bo vsakdo odobral mojo izbero.

Elise: Jaz pa stavim, da ga ni pametnega človeka, ki bi jo mogel odobravati.

Harpagon (zagleda oddaleč Valèra): Tamkaj je

Valère: Ali hočeš, da on razsodi med mana?

Elise: Dobro.

Harpagon: Ali se boš uklonila njegovi sodbi?

Elise: Da; pokorila se mu bom, karkoli poreče.

Harpagon: Prav torej.

7. prizor

Valère. Harpagon. Elise.

Harpagon (kliče): Semkaj, Valère! (Valère vstopi.) Izbrala sva te, da nama poveš, kateri izmed naju ima prav, — moja hči ali jaz.

Valère: Vi gospod, brez ugovora.

Harpagon: Ali pa že yeš, o čem govoriva?

Valère: Ne. A vi se zmotiti sploh ne morete; vas je sama modrost!

Harpagon: Hočem ji nocoj dati za soproga moža, ki je prav tako bogat kakor pameten. Malopridnica mi pa pravi v zobe, da se ji še sanja ne, da bi ga vzela. Kaj praviš ti k temu?

Valère: Kaj k temu pravim?

Harpagon: Da.

Valère: Hm ..., hm ...

Harpagon: Kaj?

Valère: Jaz pravim, da sem prav za prav vašega mnenja. Saj sploh ni mogoče, da vi ne bi imeli prav. Vendar ima v nekem oziru prav tudi ona in ...

Harpagon: Kako! Gospod Anselme je imenitna partija: rodom plemič, dobrega srca, resen, pameten in zelo premožen, brez otrok iz prvega zakona. Kje najti kaj boljšega?

Valère: To je res. Mogla bi vam pač reči, da gre stvar preneglo in da bi trebalo vsaj nekaj časa, da vidi, ali bo moglo soglašati njeno nagnjenje z ...

Harpagon: To je prilika, ki jo je treba brž pograbit. Naletel sem na prednost, ki je sicer ne dobim nikjer: voljan jo je namreč vzeti brez dote!

Valère: Brez dote?

Harpagon: Da.

Valère: Ah, več pa ne rečem. To je vidite, razlog, ki odtehta vse. Temu se je treba podvreči.

Harpagon: S tem si prihranim lepe denarce.

Valère: Gotovo ! To ne dopušča nobenega ugovora. Lahko bi vam ona sicer ugovarjala, da je možitev resnejša zadeva, kot bi si kdo mislil, da gre za srečo ali nesrečo vsega življenja in da se mora pogodba, ki naj velja do smrti, skleniti le z veliko previdnostjo.

Harpagon: Brez dote!

Valère: Prav imate. Razume se, da je to odločilno. So sicer ljudje, ki vam utegnejo reči, da je pri takih zadevah nagnenje deklice stvar, ki se je brez dvoma treba nanjo ozirati ter da taka velika razlika v starosti, značaju in čustvovanju lahko povzroči v zakonu prav neprijetne nastope ...

Harpagon: Brez dote!

Valère : Ah, na to ni ugovora, saj vem. Kdo bi se zlomka ustavljal? Seveda je najti dovolj očetov, ki bi se raje ozirali na čustva svojih hčera nego na denar, ki bi ga morali dati, — očetov, ki jih ne bi hoteli žrtvovati dobičku in bi gledali v prvi vrsti na to, da ustvarijo v v zakonu ono sladko soglasje, ki ohranja čast, mir in veselje in da ...

Harpagon: Brez dote!

Valère: Res je. To zapre sapo vsaki drugi besedi. Brez dote! Kdo naj se ustavlja takemu razlogu!

Harpagon (zase, gleda na vrt): Stoj! Zdi se mi, da slišim pasje lajanje. Pa ne, da bi se bilo komu zahotelo mojega denarja? (*Valèru*) Ostani tu. Takoj se vrnem. (*Odide na vrt.*)

8. prizor

Elise, Valère.

Elise: Ali ste ob pamet *Valère*, da mu tako govorite?

Valère: Moram tako, da ga ne razburim in mu pridem prej na kraj. Če mu kar naravnost ugovarjam, pokvarim vse. Nekateri ljudi si pridobijo le po ovinkih: značaje, ki ne trpe ugovarjanja, uporne narave, ki jih resnica spravi pokonci, ki se vedno ustavljajo pred ravno potjo pameti in jih pripelješ samo naokrog tja, kamor bi jih rad. Delajte se, ko da pristajate na njegovo voljo, pa pridete laže do smotra in ...

Elise: A ta možitev, *Valère*?

Valère: Poskusili bomo, da jo kakorkoli preprečimo.

Elise: A kako vendar, če naj jo sklenem še nocoj?

Valère : Zahtevajte odloga za premisleki *Recite*, da ste bolni.

Elise: A če pokličejo zdravnika, odkrijejo prevaro.

Valère: Ali se šalite? Kaj pa razumejo zdravniki? Pojdite, pojdite, radi njih ste lahko bolni po mili volji. Že kaj najdejo, da vam povedo, odkod vaša bolezen ...